

komme en Tid, da de komme i Besiddelse af Kapital. Altsaa, hvis Ordningen bliver den, at de stilles valgfrit, ville de allerfleste vælge at blive Selvejere og ikke Fæstere. Jeg tror derfor, at Debatten herom foreløbig er rent teoretisk.

Men var der ikke en anden Vej at gaa? Det, jeg ønsker at drage frem, er allerede berørt af enkelte Talere, men jeg maa fremhæve, at det er fuldt berettiget ikke at se ret lyst paa Forholdene, naar vi faa Meddelelse om, hvorledes Prioriteterne paa vore Landejendomme stige for hvert Aar, der gaar, og hvorledes Prioriteterne mange Steder drive vedkommende Selvejer fra Hus og Hjem. Der er Grund til at blive foruroeligt ved de Meddelelser, vi kunne faa ved Hjælp af Statistikken, hvoraf vi se, i hvilken Retning Udviklingen gaar, nemlig at desværre adskillige af Udlændets Kapitalister paa denne Maade blive Ejere af en Del af den danske Jord. Det er noget i sig selv ret uhyggeligt. Men netop naar vi nu behandle denne Lov, var der saa ikke en Mulighed for, at Staten kunde gøre et Forsøg paa ved Indkøb af den Jord, der her er Tale om til Statshusmandsbrug, at blive Ejer af denne Jord. Jeg indrømmer, at det ikke har saa stor Betydning, naar Staten skal laane Pengene og igen laane dem ud til de vordende Statshusmænd, altsaa staa som en Slags Mellemmand. Men var der ikke en Mulighed for, at vi kunde ofre omtrent 2 Mill. Kr. aarlig til Indkøb af dansk Jord? Det er netop et saadant Beløb, der gaar til Indkøb af Jord til vordende Statshusmænd. Selv om vi gaa op til en Udlaanssum af omtrent 4 Mill. Kr., vilde 2 Mill. Kr. gaa med til Indkøb af Jord, altsaa Bygning og Besætning ikke iberegnet. Jeg hælder til den Anskuelse, at naar det Beløb, der skal afdrages og amortiseres, er blevet afdraget og amortiseret, saaledes at kun det Beløb, Jorden har kostet, er tilbage, skal dette blive staaende som en fast Prioritet, som Staten skulde have i de forskellige Ejendomme. Paa den Maade kunde vi gøre en, ganske vist svag Begyndelse, men i i alt Fald en Begyndelse til, at Staten kunde komme til at eje mere og mere af den danske Jord.

Nu er der maaske nogle, der ville sige: Det er aldeles umuligt, for vort Budget er saa belastet, at vi ikke kunne undvære en Sum af 2 Mill. Kr. aarlig til Indkøb af Jord. Jeg vil da minde om, at vi sidste Aar — og derom var alle Parter enige —

vedtog Love, der tilsammen medførte en Udgift af stærkt op mod en halv Snes Mill. Kr., som altsaa det næste Budget blev belastet med mere end det foregaaende. En Udgift af 2 Mill. Kr. er i Sammenligning dermed ikke et saa overdreven stort Beløb, at det skulde være umuligt at udrede det. I alt Fald henstiller jeg til Overvejelse i det kommende Udvalg, om man ikke kan slaa ind paa den Vej, jeg her har talt om. Her er ogsaa en Opgave for Finanslovkommissionen, maaske kunde de Besparelser, som den indvandt, anvendes netop i dette Øjemed.

Der er et andet Forhold, som har været berørt af forskellige ærede Talere, nemlig Spørgsmaalet om Ekspropriationer. Man har ment, det var en Mangel ved Loven, at man ikke havde en Bestemmelse derom, og hvis det virkelig var nødvendigt, skulde jeg heller ikke have noget derimod. De forskellige Talere have dog i saa Henseende udtalt sig yderst forskelligt. En har ment, at det skulde være de Jorder, der tilhørte det offentlige, der skulde eksproprieres. Andre ere gaaede videre, og den sidste ærede Taler mente, at man skulde ekspropriere i al Almindelighed. Han udtalte endog, at naar en Mand havde udset sig en Husmandslod, skulde han have Lov til at faa den, hvor den saa end var. Men ser man nærmere efter, vil man finde, at der hvert Aar udbydes i frit Salg adskillige Tusinde Tønder Hartkorn. I 1906 blev der saaledes ved frit Salg, uden Næringssalg, uden Tvangssalg eller Familiesalg, af Gaarde over 12 Tdr. Hartkorn solgt 1,607 Tdr. Hartkorn, og da Husmandsbrugene hidtil have været paa omtrent $\frac{1}{3}$ Td. Hartkorn, vil det altsaa være nok til omtrent 5,000 Huse. Det vilde være mere end tilstrækkeligt og mere, end de kunne faa efter denne Lov. Det er for Resten interessant at lægge Mærke til, hvad det Hartkorn, der er solgt fra de store Gaarde, har kostet. Tager man for Sammenligningens Skyld Priserne for 1900—04, har hver Tønde Hartkorn ved de større Gaarde kostet 4,924 Kr., medens de Husbrug, der ere indkøbte i samme Tid, gennemsnitlig have kostet 6,599 Kr. pr. Tønde Hartkorn, altsaa omtrent 1,600 Kr. mere. Det leder Tanken hen paa, om man ikke skulde have sin Opmærksomhed henvendt paa de Gaarde, der hvert Aar frit blive udbudte i Handelen. Paa den Maade vilde Husmændene maaske kunne faa billigere Jord end nu. Jeg ved ganske vist, at der rundt omkring eksisterer Udstykningsforeninger, men jeg ved ogsaa, at